

“หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง”

เป็นที่ทราบกันดีอยู่แล้วครับว่า

หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นวัตถุดิบหลักสำคัญที่ใช้ในงานก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐาน

ต่างๆ เช่น การก่อสร้างถนน สะพาน สนามบิน อาคารพาณิชย์ และอาคารที่อยู่อาศัยต่างๆ แต่มีใครทราบหรือไม่ครับว่า... หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างหมายถึงหินชนิดใด มีความเป็นมาอย่างไร และประเทศไทยมีแหล่งหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้างที่แหล่ง

หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง

หมายถึง หินที่ผลิตขึ้นเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมก่อสร้างต่างๆ ทั้งที่ผ่านและไม่ผ่านการบดขยอกจากโรงโม่หิน เช่น หินปูน หินบะซอลต์ หินแกรนิต หินแอนดีไซต์ หินไรโอไลต์ และหินทราย เป็นต้น และตามกฎหมายกระทรวง ฉบับที่ 77 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 กำหนดให้ หินกรวดมน (Conglomerate) หินกรวดเหลี่ยม (Breccia) หินแกรนิต (Granite) หินทราเวอร์ทีน (Travertine) หินไนส์ (Gneiss) หินนาคกระสวย (Serpentenite) หินบะซอลต์ (Basalt) หินปูน (Limestone) หินชนวน (Slate) หินทราย และหินชนิดอื่นๆ นอกจากนี้ ซึ่งมีปริมาณเพียงพอที่อธิบดีประกาศกำหนด หรือมีคุณภาพไม่เหมาะสมที่จะทำเป็นหินประดับเป็นหินอุตสาหกรรม

การอนุญาตให้ใช้ประโยชน์

หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง ในระยะแรก อยู่ในรูปแบบการเจาะระเบิดและย่อยหินภายใต้มาตรา 9 และ มาตรา 12 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน ภายใต้การกำกับดูแลของ กรมที่ดิน กระทรวงมหาดไทย ซึ่งระยะเวลาอนุญาตไม่เกิน 3 ปี จำนวนพื้นที่ไม่เกิน 5 ไร่ และขยายระยะเวลาเป็น 5 ปี จำนวนพื้นที่ ไม่เกิน 10 ไร่ ในภายหลัง จึงส่งผลให้พื้นที่ที่ได้รับอนุญาตมีลักษณะ เป็นแปลงขนาดเล็กกระจายกระจายทั่วทั้งประเทศ ประกอบกับ ในอดีตมาตรการควบคุมดูแลการเจาะระเบิดและย่อยหินยังไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร จึงก่อให้เกิดผลกระทบทั้งต่อสิ่งแวดล้อม และประชาชน

ต่อมา คณะรัฐมนตรี ได้มีมติเมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2538 ซึ่งเห็นชอบในหลักการ แนวทางการดำเนินงาน และแผนปฏิบัติการ เพื่อเปลี่ยนแปลงการระเบิดและย่อยหินไปเป็นเทคโนโลยี การทำเหมืองหินภายใต้ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 ซึ่งกำกับ ดูแลโดยกรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อแก้ไขปัญหาด้านการกำกับดูแลการใช้ทรัพยากรของประเทศ ให้อยู่ภายใต้หน่วยงานเดียวกัน การแก้ปัญหาความปลอดภัย ในการทำงานโดยใช้เทคนิคทางวิศวกรรมเหมืองแร่ การแก้ไข ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร อย่างเหมาะสม

กรมทรัพยากรธรณี กระทรวงอุตสาหกรรม จึงได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการกำหนดแหล่งหินเพื่อการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมที่จะอนุญาตตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 ได้แก่ คณะกรรมการกำหนดแหล่งหินเพื่อการทำเหมืองหินอุตสาหกรรม ซึ่งมีหน้าที่พิจารณากำหนดแหล่งหินเพื่อการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 และ คณะกรรมการกำหนดแหล่งหินเพื่อการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมระดับจังหวัด ซึ่งมีหน้าที่พิจารณากำหนดแหล่งหินภายในจังหวัด

**ะ
ทั้งนี้ !**

ในการกำหนดแหล่งหินอุตสาหกรรม แต่ละแหล่งมีหลักเกณฑ์ในการพิจารณาภายใต้เงื่อนไขเรื่องการกำหนดขนาดพื้นที่ให้น้อยที่สุด แต่ต้องมีปริมาณสำรองเพียงพอต่อความต้องการใช้หินระยะยาว ต้องได้รับความเห็นชอบในระดับจังหวัด เกิดผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด เป็นพื้นที่ที่มีการระเบิดและย่อยหินอยู่แล้วหรือเป็นแหล่งหินเพื่อการทำเหมืองหินอุตสาหกรรม ในกรณีที่พื้นที่เดิมไม่เพียงพอ การพิจารณากำหนดแหล่งหินอุตสาหกรรมเพิ่มเติมต้องคำนึงถึงความต้องการใช้หินและศักยภาพของแหล่งหินนั้นๆ รวมทั้งระยะทางขนส่งที่เหมาะสม สำหรับการพิจารณากำหนดแหล่งหินอุตสาหกรรมเพิ่มเติมในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ **1** จะต้องมีความจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เท่านั้น และต้องมีแผนการจัดการพื้นที่ทั้งระบบ (Management Plan) อย่างชัดเจน และเมื่อคณะกรรมการฯ พิจารณากำหนดพื้นที่แหล่งหินอุตสาหกรรมสำหรับการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมแล้ว กระทรวงอุตสาหกรรมจะประกาศกำหนดเป็นพื้นที่แหล่งหินอุตสาหกรรมต่อไป

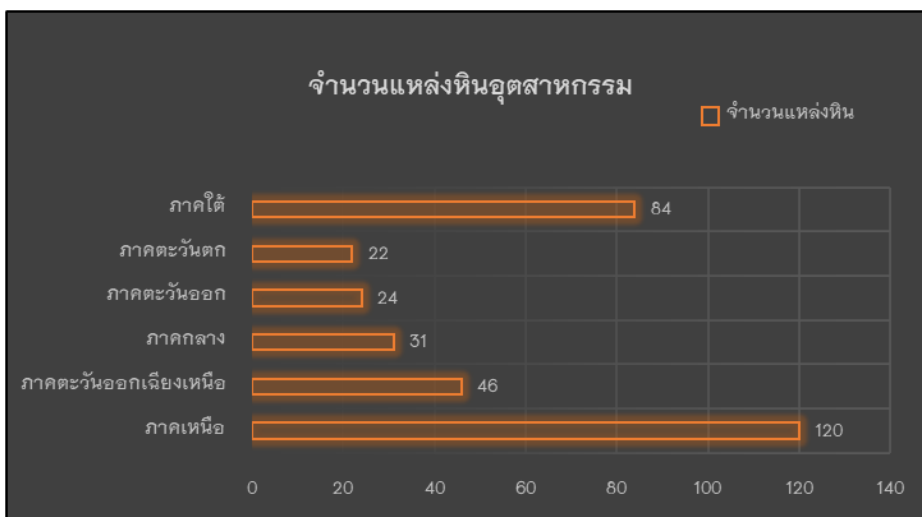
จากที่กล่าวมาจึงขอสรุปว่า...

แหล่งหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง

คือ พื้นที่ที่กำหนดให้แหล่งหินอุตสาหกรรมสำหรับการทำเหมืองหินอุตสาหกรรมภายใต้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510 โดยปัจจุบันพื้นที่ดังกล่าวถูกระบุให้เป็นเขตแหล่งแร่เพื่อการทำเหมือง ภายใต้แผนแม่บทการบริหารจัดการแร่ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2565-2569 ซึ่งถูกกำหนดโดยคณะกรรมการนโยบายบริหารจัดการแร่แห่งชาติ (คนร.) ภายใต้พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ยังต้องปฏิบัติตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องอีกด้วย

ต่อไปเราลองมาทายกันสิครับว่าประเทศไทยมีแหล่งหินอุตสาหกรรมกี่แหล่ง ? จากข้อมูลกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ พบว่า ปัจจุบัน (พ.ศ.2566) ประเทศไทยมีการกำหนดพื้นที่แหล่งหินอุตสาหกรรม ตามประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม รวมทั้งสิ้น 327 แหล่ง ใน 46 จังหวัด คิดเป็นพื้นที่ประมาณ 143,687 ไร่ มีปริมาณสำรองแร่ประมาณ 8,319 ล้านเมตริกตัน ซึ่งจำแนกเป็นรายภาค ได้ดังนี้

จากสถานการณ์แนวโน้ม

หินอุตสาหกรรมเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง
ของประเทศไทย พบว่า ในช่วงทศวรรษ

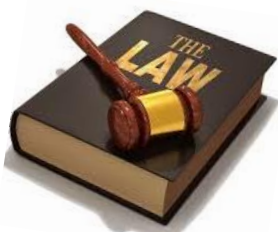
ที่ผ่านมาปริมาณการผลิตหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง
สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้กับประเทศไม่ต่ำกว่า 150,000
ล้านบาทต่อปี ในฐานะที่เป็นวัตถุดิบขั้นพื้นฐานของอุตสาหกรรม
อื่นทั้งยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศในรูปของการจ้างงาน
การพัฒนาอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องอื่นๆ และสร้างรายได้ให้กับ
ภาครัฐในรูปแบบของค่าภาคหลวงแร่ ซึ่งจะมีการจัดสรรค่าภาคหลวง
ให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอีกด้วย

ถึงแม้ว่า... การทำเหมืองหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง
จะสร้างรายได้ให้กับประเทศ แต่ก็ไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่า
กิจกรรมการทำเหมืองเป็นกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อ
การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมที่มีอยู่เดิม รวมถึงอาจส่งผลกระทบต่อ
สุขภาพของประชาชน อีกทั้งเมื่อหยุดกิจกรรมทำเหมืองแล้ว
การฟื้นฟูพื้นที่ให้กลับสู่สภาพแวดล้อมเดิมนั้นสามารถทำได้ยาก

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม และเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจาก กิจกรรมการทำเหมืองหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้างต่อสุขภาพ ของประชาชน การพัฒนาหินอุตสาหกรรมมาใช้ประโยชน์จึงต้อง ยึดหลักการการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แบบองค์รวม เพื่อเป็นการยืนยันว่าการพัฒนาดังกล่าวจะทำให้ สังคมโดยรวมได้รับประโยชน์อย่างแท้จริง และก่อให้เกิดผลกระทบ น้อยที่สุด

โดยความในพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560 หมวด 5 การทำเหมือง ส่วนที่ 1 บททั่วไป มาตรา 53 วรรคท้าย กำหนดไว้ว่า ในกรณีที่การทำเหมืองใด เข้าลักษณะของโครงการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบ สิ่งแวดล้อม ตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ต้องกำหนดให้เป็นการทำเหมืองประเภทที่ 2 หรือประเภทที่ 3 แล้วแต่กรณี (ประกาศไว้ ณ วันที่ 28 สิงหาคม 2560)

อีกทั้ง ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดโครงการ กิจการ หรือการดำเนินการ ซึ่งต้องจัดทำ รายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดให้ การทำเหมืองแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ทุกขนาด ต้องจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม (ประกาศ ณ วันที่ 19 พฤศจิกายน พ.ศ. 2561)

และตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษา
คุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 และ
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพ

สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2561 หมวด 2 หลักเกณฑ์
วิธีการ และเงื่อนไขในการจัดทำรายงานการประเมินผลกระทบ
สิ่งแวดล้อม ได้กำหนดว่า “การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ให้ระบุผลกระทบสิ่งแวดล้อมและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม
ในทุกด้านที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ กิจการ หรือ
การดำเนินการ ทั้งที่เป็นผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อม
ทั้งต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และคุณค่าต่างๆ และ
มาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อม และมาตรการ
ติดตามตรวจสอบผลกระทบสิ่งแวดล้อม”

เอกสารอ้างอิง / ที่มา :

- ระบบการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย กันยายน 2564
- พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2560. ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 134 ตอนที่ 26 ก
- กรมทรัพยากรธรณี, หลักการ แนวทาง การดำเนินงาน และแผนปฏิบัติการเพื่อเปลี่ยนแปลงการระเบิดและย่อยหินไปเป็นเทคโนโลยีการทำเหมืองหินภายใต้ พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. 2510, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566, <http://www.dmr.go.th>
- กลุ่มวิศวกรรมและความปลอดภัย สำนักเหมืองแร่และสัมปทาน กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่, ระบบฐานข้อมูลแหล่งหินอุตสาหกรรม ปริมาณสำรองหินอุตสาหกรรมทั่วประเทศ, สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มิถุนายน 2566, <https://www1.dpim.go.th/qry/quarry3.php>
- ชาวลีตร์ ทองประดับ, การผลิตหินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง ของจังหวัดเพชรบูรณ์, สืบค้นเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2566, <http://library.dmr.go.th>
- มยุรี ปาลวงศ์, หินอุตสาหกรรมเพื่อการก่อสร้าง, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2566, <http://110.78.6.14/dt/pper/000001097032463.pdf>
- สุรพล อุดมพรวิรัตน์, 2564, เหมืองหินเพื่ออุตสาหกรรมก่อสร้าง และบทบาทในการช่วยลดการทำลายทรัพยากรป่าไม้, สภาการเหมืองแร่, สืบค้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 2566, <https://www.miningthai.org>

ผู้เขียน : นางปัทมเนตร ยังสนอง นักวิชาการสิ่งแวดล้อมชำนาญการ

กลุ่มงานเหมืองแร่และพัฒนาปิโตรเลียม กองประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม

